

27.5.2019

Kaupunginmuseon lausunto Hakaniemenrannan asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 12575)

HEL 2013-002028 T 10 03 03

Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja on päättänyt antaa seuraavan lausunnon.

Suunnittelualue sijaitsee Hakaniementorin itä- ja kaakkoispuolella, Siltaavuorensalmen molemmin puolin. Pohjoisessa suunnittelualue rajautuu Haapaniemenkadun eteläpuolelle ja Kruununhaan puolella Kirjantöntekijäntien eteläreunaan. Alueen täydennysrakentaminen pohjautuu kaupungin strategisten, yleiskaavan ja Asumisen ja maankäytön ohjelman tavoitteisiin tiivistää kaupunkirakennetta olemassa olevien joukkoliikenteen solmukohtien ympäristössä. Kaavaratkaisu mahdollistaa Kruunusillat –pikaraitiotieyhteyden Kalasataman Nihdin suunnasta Hakaniemen kautta kohti keskustaa, Hakaniemensillan uuden linjauksen, uutta julkista rantaa, sekä alueen kaupunkirakenteen tiivistämisen täydennysrakentamalla.

Kaavaratkaisu

Kaavaratkaisun lähtökohtana ovat keväällä 2018 ratkaistun Hakaniemenrannan ideakilpailun ensimmäisen ja toisen palkinnon saaneet ehdotukset. Alueen suunnittelun lähtökohtana on ollut paikalliseen kaupunkirakenteeseen sitoutuva täydennysrakentamisen periaate. Sörnäisten rantatien varteen Merihaan tornin läheisyyteen on osoitettu korkeampaa rakentamista. Julkiset tilat, erityisesti ranta-alueet on suunniteltu monimuotoiseen aktiiviseen toimintaan sekä oleskeluun. Kruununhaan pohjoista rantaa sekä Merihaan eteläpuolella sijaitsevaa nurmialuetta laajennetaan täytöillä puistoalueiksi.

Asuinkerrostalojen korttelialue (AK)

Alueelle suunnitellaan kolme uutta asuinkorttelia. Hakaniemenrantaan on suunniteltu Hakaniemen kaupunkirakennetta jatkavia kortteleita (11209 ja 10397). Puoliavoimet korttelit muodostuvat seitsemänkerroksisista asuinkerrostaloista. Katutasoon tulee sijoittaa liike- ja ravintolatiluja. Korttelit muodostuvat puoliavoimista pihosta, jotka avautuvat etelään lahden suuntaan. Pihat yhdistyvät kävelyalueeseen portaan kautta. Ensimmäisiin kerroksiin sijoittuu kivijalkaliiketilaa. Asuinkerrostalot sijoittuvat eteläkärjiltään osittain ulokkeelle.

27.5.2019

Hakaniemen sillan vapautuvalle ramppialueille on suunniteltu Sörnäisten rantatietä rajaavaa korttelia (kortteli 11205). Asuinkerrosalaa muodostuu yhteensä 31 200 k-m². Korttelin eteläreunaan sijoittuu nelikerroksinen toimitilarakentamisen osa-alue, jossa kerrosalaa on 650 k-m². Kortteli sijoittuu kaupunkirakenteelliseen rajapintaan. Sen länsipuolen korttelirakenne on Hakaniemen ympäristölle tyypillinen umpikortteli, itäpuolelle sijoittuu avointa rakentamista hyvin edustava Merihaka; näistä paikallisista erityispiirteistä on muodostettu uusi yhdistelmäkortteli, jossa perinteiseen umpikortteliin on lisätty kolme korkeampaa osaa, jotka liittyvät Merihaan korkomaailmaan. Umpikortteliosuus on seitsemänkerroksinen, korkeimmillaan korttelin kerrosluku on 19.

Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue (YH)

Opetushallituksen olemassa oleva rakennus. Korttelialuetta joudutaan pienentämään reunoilta, jotta uudet katulinjaukset ovat mahdollisia. Korttelin kerrosala säilyy nykyisellään.

Puisto (VP)

Kaavaratkaisu mahdollistaa uuden puiston, Merihaanpuiston, Merihaan eteläpuolelle. Puisto muodostaa laajennuksen Merihaan eteläpuolelle sijoittuvalle suositulle nurmialueelle. Tavoitteena on säilyttää puiston luonteelle ominaiset vahvuudet. Puistoon sijoittuu maanalainen hulevesien pumppaamo. Puiston korkotasojen suunnittelussa on varauduttu merenpinnan nousuun. Kruununhaan Kirjanpuistoa laajennetaan ja mahdollistetaan puiston sijoittuminen rantaan, joka parantaa puiston valoisuutta ja virkistysmahdollisuuksia.

Vesialue (W)

Käyttöikänsä päähän tullut Hakaniemen silta korvataan uudella sillalla. Hakaniemen sillan uusi linjaus on suunniteltu olemassa olevan sillan itäpuolelle. Vanhan sillan tapaan uusi Hakaniemensilta ylittää Siltavuorensalmen muodostaen yhteyden Sörnäisten rantatieltä Pohjoisrantaan. Uusi silta on suunniteltu nykyistä matalampana, mikä mahdollistaa sillan liittymisen olemassa olevaan katuverkkoon tasossa Hakaniemenrannassa ja Siltavuorenrannassa. Uuden sillan suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota jalankulun ja pyöräilyn reitteihin ja rantojen virkistysalueisiin. Siltavuorenrantaan sillan länsipuolelle syntyy laaja yhtenäinen puistoalue. Siltavuorensalmeen ei sijoiteta välitukia, joten merinäkyvät muodostuvat avoimiksi ja sillan ali syntyy luonteva väylä vesiliikenteelle kuten vesibusseille. Yleissuunnitelman mukaan silta toteutetaan kolmiaukkoisena jännitettynä betonisena kehäsiltana. Sillan rakenteiden tulee olla ilmeeltään keveitä ja huolellisesti viimeis-

27.5.2019

teltyjä. Erityistä huomioita kaupunkikuvassa tulee kiinnittää näkymiin Hakaniementorin ja Pitkäsillan suunnista sekä sillan valaistukseen.

Hakaniemenrannan laiturista liikennöi säännöllistä lauttaliikennettä Korkeasaareen, Vallisaareen sekä itäiseen saaristoon. Reittiliikenne on mahdollista jatkossakin Hakaniemenrannasta. Alueelle sijoittuu kolme pienvenesatamaa, niiden osalta Merihaan venesatamaa joudutaan siirtämään puiston täyttöjen ja toimintojen myötä. Samoin Siltavuoren venesataman sekä Halkolaiturin veneilijöiden venepaikkoja joudutaan siirtämään tulevien täyttöjen ja sillan rakenteiden takia.

Venesatama (LV)

Pohjoisrannassa sijaitsevaa kaupallisen veneliikenteen tukisatamaa kehitetään Helsingin yleiskaavan sekä Merellisen strategian tavoitteiden mukaisesti. Alueelle mahdollistetaan kotisataman toiminnan laajentaminen, laituri paikkojen lisääminen sekä merellinen huoltotoiminta.

Kaupunginmuseon lausunto

Hakaniemen ja Sörnäisten rantamaisemat ja näkymät tulevat merkittäväällä tavalla muuttumaan ja vesialueet kapenemaan kaavamuutoksen myötä. Alueen kaupunkirakenne tiivistyy ja alueelle nousee runsaasti myös korkeaa rakentamista. Näkymät Hakaniementorin suunnasta kohti Kruunuvuorenselkää ja Kruununhaan pohjoista kaupunkijulkisivua muuttuvat. Kaavaratkaisun toteutuessa näkymä kaventuu. Pitkäsillan ja Siltavuorenrannan suunnasta katsottuna suunnitelma muodostaa uuden julkisivun Hakaniemenrannalle ja Merihaan edustalle.

Suunnittelualue on kahden RKY 2009 -alueen vaikutusalueella, Osuusliikkeiden ja teollisuuden Sörnäinen ja Helsingin yliopiston rakennusten muodostama kokonaisuus Siltavuoren penkereellä. Suunnittelualue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön (Helsingin empire-keskusta ja kivikaupunki), johon sisältyy Kruununhaka ja joka pohjoisessa rajautuu Sörnäisten kaupunginosaan.

Suunnittelussa on otettava huomioon myös kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemallisesti arvokkaan Merihaan 1970-luvulla syntyneen kompaktikaupungin ominaispiirteiden säilyminen. Merihaka on listattu Suomen Docomomon (International Committee for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement) kohdevalikoimaan 2017. Merihaka on edustava esimerkki 1970-luvun kaupunkirakentamisesta. Alue rakennettiin kerralla ja suunnittelussa sovellettiin kompaktikaupunkiajattelua. Aikakauden ihanteiden mukaisesti suunnittelijoiden tavoitteena oli luoda autoliikenteeltä rauhoitetulle kansitasolle sosiaalista kanssakäymistä edistävää

27.5.2019

tilaa. Merihaka on betoniarkkitehtuurin vaikuttava edustaja, jossa rakennusten detaljointi on erityisen huolellista ja tärkeä ominaispiirre. Alueen suunnittelussa paneuduttiin erityisesti myös korkomaailmaan suhteessa läheiseen Kallion kaupunginosaan, ja kokonaisuus toteutettiin niin, etteivät Merihaan rakennusmassat estä Kalliosta avautuvia merinäkyymiä. Alueella on vahva merellinen identiteetti ja yhtenäinen 1970-luvun ilme, jonka säilyminen tulee jatkossakin turvata.

Esillä olevan asemakaavaehdotuksen toteutuessa alueen kaupunkikuvallinen muutos tulee olemaan merkittävä, kun laajoja rakentamattomia alueita Siltasaarensalmen rannalla muuttuu rakennetuiksi, alue tiivistyy ja korkeaa rakentamista nousee Merihaankadun varrelle. Myös kauempaa katsottaessa maiseman muutos on merkittävä, kun avoimet tilat muuttuvat rakennetuiksi ja uudet tornitalot sulkevat avoimena säilyneitä pitkiä näkymiä. Merihaan saarekemainen asema muuttuu, kun sen välittömään läheisyyteen syntyy uusia, tiiviisti rakennettuja kortteleita. Merihaan yhden keskeisen dominantin, toimistotornin, symbolinen ja hallitseva vaikutus liudentuu, jos vaikutusalueelle sen läheisyyteen nousee 19- ja 15-kerroksiset uudet tornitalot. Kaupunginmuseo esittää, että tornirakennusten kerroskorkeutta alennettaisiin niin, että Merihaan tornin keskeinen ja tunnistettava asema ympäristössä voisi säilyä. Kaavan lähtökohdaksi on määritelty paikalliseen kaupunkirakenteeseen sitoutuva täydennysrakentamisen periaate, jota kaupunginmuseon mielestä tulisi toteuttaa myös siten, ettei kaupunginosan ominaisista rakennuskorkeuksista merkittäväällä tavalla poiketa. Kantakaupungin olemassa olevan, historiallisesti kerroksellisen ja kerroskorkeuksiltaan vakiintuneen kaupunkiympäristön arvoja tulee kunnioittaa myös siten, että muutos- ja täydennysrakentamisvaiheessa otetaan parhaalla mahdollisella tavalla alueen rakentamisen jatkumo huomioon.

Lisätiedot

Sari Saresto, kulttuuriympäristöpäällikkö, puhelin: +358 9 503756846
sari.saresto(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu